

Lloyd Haft

Kruipruimte

Gedichten

A stylized, handwritten-style logo consisting of a single, bold, black letter 'M' with a horizontal line striking through the middle of it.

2024

M

Hardcover ISBN 978-90-831336-90

Softcover ISBN 978-90-831336-83

© 2024 Lloyd Haft. Eerste druk.

Omslag © 2024 Eva Polakovičová (evapola.com).

Ook bij Arimei Books, in de vertaling van Lloyd Haft:

Selected Poems - Volume 2 of The Essential Gorter

Een uitgave van Arimei Books

www.ArimeiBooks.com

De Urgrund, de godheid, dringt door
tot in het laagste stratum van onze wereld:
het afval in de goot, het verworpen puin...
Vanuit dit nederige niveau peilt deze ons,
maar poogt ons ook te helpen.

-Philip K. Dick

door onwerelds licht gevoed leven wij
als vanzelf een duister glansrijk leven half
ondergronds en onderwaters onder gewijde aarde

-Lucebert

Inhoud

ENE.....	9
TWEEËN.....	25
GEWEZEN PLEKKEN	33
OOSTWAARTS	45
WESTWAARTS.....	67
MOEDER	79
EPILOOG.....	85
NAWOORD	89
INDEX.....	93

Wo Es war, soll Ich werden.

-Sigmund Freud

ENE

Kruipruimte

Noem het ook paleizen,
noem het koningszalen deze
krochten,
ondergangen van een eerdere,
andere van ons die ons niet wist:
dat wij nog zouden komen,
kennen wat hier voorgezwegen lag -
dat wij nu déze donkertes
benoemend binnengaan.

Hurkend aan zee

Zand de greep die ik deed,
nóg doende

ben -
zal mijn hand maat

zijn,
houden,

helpen? tegen
zonsonder-

gang, tegen zee-
wind in,

einder die mijn leden al
opgaan, einder

die mijn leden af-
tekenen al wordend.

Aarde bij Katwijk

Zee niet alleen die spiegelt -
zie hoe zand verligt, zich
legt naar mijn voeten,
schikt waar ik verschijn,

hoe zand van onder mijn voeten op
kruift, hoos begint te lijken,
wind begint te worden,
wind waarin ik mij zal vinden.

Late zon aan zee

Hemel ziet,
raakt niet;

wind zoeft,
ziet niet;

zee ligt,
zegt niet;

mens – ah, zie
dáár degene!

Pas in onze aderen
komt vloed aan vorm:

menshoog medekloppend,
boven het water al het leegs doorzenuwend
met vuurdoorlopen staan.

Nachtwandelaar

Licht van binnen dat mij nog
verbindt: vlier, den,

schaduw: ik
en de oude tuin weer samen.

Hoe minder slaap, hoe dieper ik
de maannacht in zie:

tegels onder het venster
tot een nieuw tapijt beschenen.

Kier - hoe wijd kan deze deur
in één nacht open?

Zo diep is het oude erf nog nooit
van mij geworden.

Boswandeling

De weg ertússen -
die verbindt.

Bos links, rechts akker -
middenin is deze gang

die groeit, lengt,
nergens nog ligt.

Staande stam, liggende wortel,
geen van beide beide:

beide ben pas ik
die hier passeer,

zie, niet zeg:
want woord zal worden wet:

houdt in,
houdt tegen.

Zien is zaaien:

wat ik om mij weet zal wassen,
worden.

NAWOORD

Aan het begin van de eerste gedichtenreeks in deze bundel staat een kort citaat van Freud: 'Wo Es war, soll Ich werden.' Voor mij vormen deze zes woorden de klassieke samenvatting (en strijdkreet) van de individuele bewustwording die de Europese cultuur als geen andere heeft opgewekt en steeds verder ontwikkeld.

Het begrip 'bewustwording' wordt nogal eens in een bijna kneuterig kadertje uitgelegd: als een soort trucje waarmee men weerbaarder uit de hoek kan komen op het schaakbord van alledaagse situaties. Maar het betekent rechtens zoveel meer: het ophalen en onder ogen zien van veel wat eerst 'onder' of 'achter' de vlietende filmvertoning van de dagelijkse beleving lag maar daarin allang mede vormend betrokken was.

Sinds Freud en Jung spreken wij in deze context van een 'onderbewuste'. Ik neem die ruimtelijke metafoor over wanneer ik zelf de term 'kruipruimte' gebruik voor het psychische gebied dat ons (nog) onbekend is en tegelijkertijd nabij, doos van Pandora en schatkist ineen, waarin onze mogelijkheden tot verdere, meer inclusieve ervaring besloten liggen.

Als fervente aanhanger en student van de fenomenologie van Husserl blijf ik gefascineerd door de wijze waarop het ik en zijn belevingswereld op

elkaar inwerken, elkaar beïnvloeden en elkaar zoals dat heet constitueren. Voor Husserl is er geen wereld zonder ik. Maar ook: geen ik zonder wij. Men ervaart subjectief, maar altijd ook intersubjectief, als representant van wie weet hoeveel medesubjecten. Zo (volgens mij) is het mogelijk dat het zien van een alleenstaande, kwijnende den in een onherbergzaam Taiwanees berglandschap de gedachte aan (in fenomenologische zin: de aanwezigheid van) een overleden Taiwanese vriend kan oproepen die dennenbomen schilderde.

Het belang van de 'wij' is iets wat ik in mijn leven gaandeweg heb moeten leren. In mijn Amerikaanse jeugd was mijn ideaal (met alle onbehouwenheid van dien) het 'robuust individualisme' dat volgens onze vroegere president Herbert Hoover de Amerikaan moest kenmerken. Toen ik in 1968 in Leiden kwam doorstuderen, had ik nog niet kunnen vermoeden dat ik nooit terug zou gaan. Door de vele wij-verbanden waar ik in Nederland prompt in terecht kwam - een studie- en een werkkring, een partner, later een kerkgemeenschap - leerde ik samen met een nieuwe taal een nieuw levensgevoel kennen.

Jaren later draaide ik de denkbeeldige wereldbol van mijn leven voor de tweede keer met een kwartslag in oostelijke richting. Door mijn studie Chinees, en later de ontmoeting met een Taiwanese partner, werd mijn

zwaartepunt verlegd naar Taiwan, waar ik nu zo'n twaalf jaar van mijn leven heb doorgebracht. In Europa wordt je ik beschouwd als een op zichzelf staand centrum, een onaantastbaar reservaat waar anderen van af hebben te blijven. Maar in de Chinese wereld is het ik eerder een soort voetnoot bij de maatschappelijke wij-verbanden die jou definiëren. Zelfs de Chinese vertaling van het cogito ergo sum van Descartes luidt anders. Heel letterlijk staat er niet 'ik denk, dus ik ben' maar 'ik denk, dus ik ben aanwezig'.

Maar de aardbol is rond, en wie lang genoeg in oostelijke richting doorzoekt, komt vroeg of laat weer terecht in het Westen waar hij is begonnen. En passant zien wordt achteraf schouwen. In de woorden van de dichter Wang Wei uit de Tang-dynastie:

bij vuur langs het water is het bootje geborgen
bij vissers zijn de avondvogels thuis
stilte: hemel en aarde bij avond
het hart vrij: mét de brede rivier

Een vijftiental van deze gedichten is eerder verschenen, soms in een eerdere versie, in de tijdschriften De Poëziekrant, De Gids, Tirade en Roodkoper.

Hartelijk dank aan Agnès van Rees en Henk van der Ent voor hun taalkundige adviezen, Michiel Kruijff voor zijn

redactionele begeleiding, en Eva Polakovičová voor het zo sprekende omslagontwerp.

Lloyd Haft

Oegstgeest, juni 2024

INDEX

EEN

Kruipruimte	11
Hurkend aan zee	12
Aarde bij Katwijk	13
Late zon aan zee	14
Nachtwandelaar	15
Boswandeling	16
Zonder mijn rugzak af te doen, spiegel ik mij in een plas langs het pad	18
Stroper	19
Dat instrument, de dichter	20
Lichtgaten	21
Lam been	22

TWEEËN

Keramiste I	27
Keramiste II	28
Slagboom	29
Liedje uit 'Herinnerde vlekken'	30
Zaadpluis	31
Pluisje aangewaaid	32

GEWEZEN PLEKKEN

De zee te Katwijk	35
Perceel	37
Drie Afferdense verzen	38

Lieshoutse pauwen I	41
Lenteschoonmaak.....	42
Lentedreef.....	43

OOSTWAARTS

Gerezen rots	47
Kelong: Drie zeegezichten	53
Waterval te Taroko	56
Tweemaal Gouda	58
Boeddha die nog komen moet	61
‘Wie er lang mag staan is rijk’	64

WESTWAARTS

Gewezen bos	69
Wijsvinger.....	71
Lieshoutse pauwen II.....	72
Ik wacht op nóg een trein	73
Wind die daar waait.....	74
Mens die daar danst.....	75
Erfdeel.....	76
Spelevaarders waterlied	77

MOEDER

Bosvijver	81
Ochtendwind.....	83

EPILOOG

Kort scheppingsverhaal	87
------------------------------	----

OVER DIT BOEK

In *Kruipruimte* volgen we dichter en sinoloog Lloyd Haft op zijn queeste door de "krochten" van het geleefde leven. Gaande door Holland en Taiwan, door zijn Gouda en Dagou, langs de zee en door het bos, of juist staande bij een rots, stuit Haft op vroege vormen en op vluchtigheid, op het net nog niet vergetene en op gekoesterde herinneringen. Waarnemingen, het voor waar genomene, het voor lief genomene, het geliefde: het zijn beelden die geleidelijk zich tot inzicht vormen. Voorbij de schaduwen waar zich teleurstelling, schaamte en verlies schuilhouden, blijken uiteindelijk toch schoonheid, adem en licht de leegte onder ons te stutten.

Lloyd Haft, geboren in Wisconsin (1946), is in Nederland vooral bekend om zijn poëtische herinterpretatie van de Psalmen (2003), bekroond met de Ida Gerhardt Poëzieprijs. Hij debuteerde met *Ikonen bij daglicht* (1982) en ontving in 1994 de Jan Campert-prijs voor *Atlantis* (1993). Haft is daarnaast vertaler naar het Engels van o.a. de wijsgerige poëzie van Zhou Mengdie (*41 Poems*, 2022) en van een selectie uit *Verzen* en de te lang over het hoofd geziene *Liedjes* van Herman Gorter (in *Selected Poems*, 2021). *Kruipruimte* is Hafts veertiende dichtbundel.

Arimei Books 2024